

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2020, 4(3): 1689-1706.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.445](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.445)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Antandros Antik Kenti'nin Kültür Turizmine Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma*

Arş. Gör. Hasret ULUSOY YILDIRIM, Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Balıkesir, e-posta: hasretulusoy@balikesir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1633-6804>

Arş. Gör. Sultan Nazmiye KILIÇ, Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Balıkesir, e-posta: sultan.kilic@balikesir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0560-0622>

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT, Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Balıkesir, e-posta: avcikurt@balikesir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9169-9763>

Öz

Kültür turistleri geçmiş dönem uygarlıklarına ait eserleri görmek için arkeolojik alanları ziyaret etmektedir. Dolayısıyla kültür turizmi, bir bölgenin turizme kazandırılmasında oldukça büyük bir öneme sahiptir. Balıkesir ilinde bulunan ve Kazdağı eteklerinde yer alan Antandros Antik Kenti, bölgenin en önemli kültürel varlıklarından biri olarak görülmesine rağmen, kültür turizmi kapsamında yeterince tanınmamakta ve ziyaret edilmemektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılmasında paydaş görüşlerini değerlendirmektir. Bu amaç kapsamında, nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Elde edilen veriler, betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Çalışmada altı ana kategori ve on altı alt kategori belirlenmiştir. Kentin stratejik konumu, dernek ve yerel yönetim desteği, ören yeri ilan edilmemesi, arazi kamulaştırmasının devam etmesi, kazı ekibinin çalışmaları ve çabaları ve tanıtım eksikliği konularına özellikle vurgu yapılmıştır. Ayrıca Antandros Antik Kenti'nin gelecekte bölgenin turizm faaliyetlerine katkı sağlayacağı paydaşlar tarafından önemle vurgulanmıştır.

* Bu çalışma 24-28 Nisan 2019 tarihleri arasında Muğla-Marmaris'te düzenlenen III. Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Kongresi'nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

Anahtar Kelimeler: Kültür Turizmi, Kültürel Miras, Antik Kent, Antandros, Balıkesir.

Makale Gönderme Tarihi: 09.03.2020

Makale Kabul Tarihi: 01.07.2020

Önerilen Atf:

Ulusoy Yıldırım, H., Kılıç, S. N. ve Avci Kurt, C. (2020). Antandros Antik Kenti'nin Kültür Turizmine Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3): 1689-1706.
© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2020, 4(3): 1689-1706.

DOI: [10.26677/TR1010.2020.445](https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.445)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Bringing Antandros Ancient City to Cultural Tourism: A Qualitative Research

Research Assistant Hasret ULUSOY YILDIRIM, Balıkesir University, Faculty of Tourism, Balıkesir, e-mail: hasretulusoy@balikesir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1633-6804>

Research Assistant Sultan Nazmiye KILIÇ, Balıkesir University, Faculty of Tourism, Balıkesir, e-mail: sultan.kilic@balikesir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0560-0622>

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT, Balıkesir University, Faculty of Tourism, Balıkesir, e-mail: avcikurt@balikesir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9169-9763>

Abstract

Cultural tourists visit archaeological sites to see artifacts from past civilizations. Therefore, cultural tourism has a great importance in bringing a destination to tourism. Although Antandros Antique City, located in the foothills of Kazdağı in the province of Balıkesir, is considered to be one of the most important cultural assets of the region, it is not recognized and visited in the context of cultural tourism. In this context, the purpose of this study is to evaluate the opinions of stakeholders in bringing Antandros Antique City in cultural tourism. Within the scope of this aim, qualitative research method and exploratory research design are preferred in the research and descriptive analysis is carried out. Six main categories and sixteen sub-categories are determined in the study. It is especially emphasized these issues such as the strategic position of the city, association and local government support, lack of archaeological site, continued land expropriation, work and efforts of the excavation team and lack of publicity. In addition, it was emphasized by the stakeholders that Antandros Ancient City will contribute to the tourism activities of the region in the future.

Keywords: Cultural Tourism, Cultural Heritage, Ancient City, Antandros, Balıkesir.

Received: 09.03.2020

Accepted: 01.07.2020

Suggested Citation:

Ulusoy Yıldırım, H., Kılıç, S.N. and Avcıkurt, C. (2020). Bringing Antandros Ancient City to Cultural Tourism: A Qualitative Research, *Journal of Turkish Tourism Research*, 4(3): 1689-1706.

© 2020 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Ekonomik anlamda geliştiği bölgelere birçok girdi sağlayan turizm sektörünün sunduğu katma değerden dolayı turizm faaliyetleri büyük bir önem kazanmıştır (Atasoy vd., 2018:6). Bununla birlikte ülkeler tek bir alanda sınırlı kalmayıp alternatif turizm anlayışına yönelmiştir. Turizm değerlerini korumanın yanı sıra bu değerlerin gelecek nesillere aktarımını da sağlayan alternatif turizm ürünleri, doğal yaşamı ve çevreyi de koruyup geleceğe yön vermektedir (Çelik Uğuz, 2011:333-334). Böylelikle alternatif turizm ürünlerinin bulunduğu bölgelere turist varışları artmakta, kültür ve tarih unsurları önemli seyahat etme nedenleri arasında yerini almaktadır (Çelik Uğuz ve Sağlam, 2014:805). Bu bağlamda alternatif turizm çeşitleri içerisinde oldukça önemli bir yeri bulunan kültür turizmi (Kızıllırmak ve Kurtuldu, 2005:101), çevre ve ekolojik denge, doğal güzellikler ve kaynaklar ile tarihi değerler konularında bilinç kazanılmasıyla gelişme göstermiştir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002:7).

Kültür turizmi kapsamında turizm ile doğal ve kültürel kaynaklardan oluşan çevre, birbiriyle yakından ilişkili olan ve aynı zamanda birbirinden beslenen iki kavramdır. Turizmin sürdürülebilirliği açısından doğal ve kültürel kaynakların korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir; doğal ve kültürel kaynakların geliştirilmesi için ise turizm önemli bir araç olarak görülmektedir (Uslu ve Kiper, 2006:306-307). Ayrıca yerel halkın da kültürel kaynaklarına olan ilgisi ve algısı olumlu yönde gelişirken halk, kaynakların korunmasına katkıda bulunmaktadır (Subaşı Direk, 2019:127). Bir bölgede gelişen turizm, ev sahibi toplum üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmeyi amaç edinmektedir (Ritchie ve Inkari, 2006:27).

Türkiye kültür turizmi potansiyeli oldukça yüksek olan bir ülkedir. Kültür turizmi kapsamında ziyaret edilen müze ve örenyerlerinin ziyaretçi sayıları 2019 yılında bir önceki yıla göre %24 artış göstermiş ve toplam ziyaretçi sayısı 35.048.417 olmuştur (Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü [DÖSİMM], 2020). Ziyaretçi sayısındaki artış, ülkede kültür turizmine gösterilen ilginin de doğru orantılı bir şekilde arttığını işaret etmektedir.

Balıkesir ili 2019 yılı istatistiklerine bakıldığında ise, Balıkesir Kuva-yı Milliye Müzesi' ne 21.044, Bandırma Müzesi'ne 8.041 ve Balıkesir Taksiyarhis Anıt Müzesi'ne 15.284 olmak üzere toplam 44.369 kişinin ziyaret ettiği görülmektedir (DÖSİMM, 2020). Ancak henüz ören yeri statüsü kazanmamış olan Antandros Antik Kenti'nin bu istatistiklerde yer almadığı ve önemli bir kültür turizmi potansiyeli taşıdığı düşüncesinden hareketle bu çalışmanın önem arz ettiği ifade edilebilmektedir. Çalışmada, Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılmasında paydaş görüşlerini belirlemek ve değerlendirmek amaçlanmakta, bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışmanın gelecekte yapılacak olan çalışmalara ışık tutabileceği düşünülmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kavramsal çerçeve başlığı kültür turizmi kavramına ve bir araştırma alanı olarak Antandros Antik Kenti'ne ilişkin bilgiler sunulmuştur. Ayrıca ilgili alanyazında Antandros Antik Kenti'ne ilişkin çalışmalar ile turizm, kültür turizmi ve antik kent kavramlarını ele alan çalışmalar irdelenmiştir.

Kültür Turizmi

Kültür turizmi, tarihi veya arkeolojik alanları ziyaret etmeyi, topluluk festivallerine katılmayı, geleneksel dansları veya törenleri izlemeyi veya sadece el işi sanatlar için alışveriş yapmayı içermektedir (Besculides vd., 2002:303-304). Başka bir deyişle, festivaller ve fuarlara katılmak, din amaçlı seyahat etmek, yerel mutfağı deneyimlemek, farklı kültürleri tanıma amaçlı seyahat

etmek, müzeleri ziyaret etmek, tarihsel önem içeren alanların ve kültürel peyzajları gezmek ve geçmiş medeniyetlere ilişkin kalıntıları görme amaçlı seyahat etmek kültür turizminin parçalarıdır (Yıldırım, 2017:336).

Dünya Turizm Örgütü (The World Tourism Organization [UNWTO], 2020) tanımına göre, kültür turizmi, "kişilerin eğitim, sanat, festival ve şenliklere katılma, tarihi ve kültürel değerleri tanıma, anıt ve siteleri, dini yerleri ziyaret etme, doğa ve folkloru inceleme gibi kültürel motivasyon amacıyla yaptıkları hareketler" olarak ifade edilmektedir. İnsanların geçmişte ve bugünde var olan yaşam tarzını görmeye yönelik bir turizm türü olarak ifade edilen kültür turizmi (Ondimu, 2002:1036), turizm, kültürel miras varlıklarının kullanımı, deneyim ve ürün tüketimi ve turist olmak üzere dört unsur içermektedir (Mckercher ve du Cros, 2012:6). Turizmin gelişimi, bahsedilen dört unsurdan biri olan kültürel miras varlıklarının potansiyelinin en üst düzeye çıkarılması ve korunması konusunda yardımcı olmaktadır (Lusetyowati, 2015:402). Benzer şekilde turistlerin de mirasın korunması çabalarına olan katkıları, kültürel miras varlıklarının günümüzde ve gelecekte nesillerarası aktarımını destek olmaktadır (Buonincontri vd., 2017:3). Ayrıca kültür turizminde kültürel miras varlıklarına yapılan kamu yatırımları hem turizm paydaşları hem de ziyaretçiler açısından toplumsal faydalar sağlamaktadır. Bu faydalar ekonomik kazançlarla sınırlı kalmayıp yerel halkın kimlik edinme duygusu, yaşadığı bölgeyle gurur duyması ve bölgenin bilimsel değer kazanması gibi soyut ancak önemli değer ve kazançlara da beraberinde getirmektedir (Dragounia vd., 2017:6).

Anadolu, tarih boyunca çok sayıda medeniyeti ev sahipliği yapan kentleri bünyesinde barındırmış; kültürel olarak beslenmiş, zenginleşmiştir. Bununla birlikte yüzyıllardır korunan ve saklanan çok sayıda eser sayesinde açık hava müzesi olarak nitelendirilebilmektedir (Kızıllırmak ve Kurtuldu, 2005:105). Somut kültür kalıntılarında biri olan arkeolojik, kentsel ve doğal sitelerin (Subaşı Direk, 2019:127) turizm varlıkları olduğu ve kentlerin turizm ile aralarında koruma, kullanma ve sürdürülebilir büyüme kapsamında hassas bir denge olduğu ifade edilmektedir (Larson ve Poudyal, 2012:933).

Sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dalları ile yakından ilişkisi bulunan turizmde (Şengül, 2017:22) kültürel amaçlı seyahate çıkan turistlerin arkeolojik unsurlara olan meraklarının yüksek düzeyde olduğu ifade edilmektedir (Gölbaş ve Atak, 2016:1212). Çünkü turistler, arkeolojik unsurlar hakkında bilgi edinmenin yanı sıra bu unsurları yerinde görüp tanımak istemektedir. Anadolu toprakları turistlerin görebileceği çok sayıda antik kent yerleşimini bünyesinde barındırmaktadır (Şengül, 2017:26).

Araştırma Alanı: Antandros Antik Kenti

Antandros Antik Kenti, Balıkesir ili Edremit ilçesinin Altınoluk Beldesi'nde bulunan bir Troas kentidir. Kent, Troya Savaşı'na sebep olan mitolojiye ev sahipliği yapmış İda Dağı'nın güney eteklerinde konumlanmaktadır (Polat ve Çokoğullu, 2017:299-300). Mysia ve Aiolis'i Troas'a bağlayan yolu kontrol eden bir konumda yer alan kent, Kaletaşı Tepesi'nin zirvesinde ve batı yamaçlarında bulunmaktadır (Polat, 2006:259).

Kentin kurtarma kazıları Bursa ve Balıkesir müzeleri tarafından 1991 yılında başlatılmış ve belirli aralıklarla 1995 yılına kadar sürdürülmüştür. Alanın M.Ö. 7. yüzyıldan M.Ö. 2. yüzyıla kadar nekropol alanı olarak kullanıldığı yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2008:37; Polat, 2006:263). Kentin yüzey araştırması 2000 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'nda görev yapan Prof. Dr. Gürcan Polat tarafından yapılmıştır. 2001-2006 yılları arasında Antandros'un bilimsel kazılarını yürüten Polat, 2007 yılı itibari ile Antandros Antik

Kenti'nin kazı başkanlığını yürütmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2008:36; Polat, 2012a:214). 2001 yılında başlayan sistemli kazılar, "Nekropol"(Polat ve Polat, 2007:1), "Roma Villası", "Şehir Surları" ve "Yerleşim Sondajları" olmak üzere dört alanda devam etmiştir (Polat ve Çokoğullu, 2017:299-300).

2001-2006 yılları arasında gerçekleştirilen kazı çalışmaları, kentin M.Ö. geç 8. yüzyıldan başlayıp M.S. 7. yüzyıla kadar kesintisiz bir yerleşime sahne olduğunu ortaya çıkarmıştır. Antandros Nekropolisi, batı Anadolu bölgesindeki en önemli nekropol alanlarından biridir. Kentin Roma villasında kazı ve restorasyon çalışmaları devam etmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2008:37). Villanın, M.S. erken 4. yüzyılda yapıldığı, M.S. 6-7. yüzyıla kadar da birtakım tadilatlarla kullanıldığı yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır (Polat, 2006:262). Körfez manzaralı altı ana mekana sahip olan villa, Roma dönemi zenginliğini göstermektedir (Polat, 2012a:218). Nekropol alanında M.Ö. 5 ve 4. yüzyıllarda çok sayıda insanın aynı lahit içine tahrip edilmeden özenle gömülmüş olması, lahitlerin aile mezarı işlevi gördüğünü akla getirmektedir (Polat, 2008:276). Sur duvarını kullanan Hellenistik dönem duvarları iyi korunmuş durumda olup, duvarlar ve kültür toprağı, Antandros kentinin kültür tabakalaşmasına ilişkin ipuçları vermektedir (Polat, 2012a:217). Antandros kenti, M.Ö. 508 yılında Pers egemenliği altına girmiş, M.S. 5. yüzyılda gerçekleşen Peloponnesos Savaşları esnasında tersane olma özelliği ile büyük bir önem kazanmıştır. Antandros, M.Ö. erken 4. yüzyılda sikke basmaya başlamış, sırasıyla Aleksandros, Pergamon Krallığı ve Roma egemenliğine girmiştir (Polat, 2006:266). Troia düştükten sonra kahraman Aeneas'ın yeni bir yurt kurmasına ilişkin geçen olaylar, Vergilius'un "Aeneis" destanında anlatılmış, Aeneas, Troia şehrini terk edip İda Dağı üzerinden Antandros'a gelmiş ve burada gemilerini yaptıktan sonra Anadolu'da ayrılmıştır (Polat, 2012b:190). Çok sayıda limana uğrayan Aeneas, İtalya'daki Castro bölgesine ayak basmıştır; burada Roma İmparatorluğu'nun temellini atmıştır (Saka, 2017:41).

İlgili Araştırmalar

Antandros Antik Kenti'ne yönelik yapılan çalışmaların daha çok arkeoloji bilimi ile ilgili olduğu kentin kazısına ilişkin bilgiler sunduğu ve kazısı yapılan alanları tanıttığı görülmektedir. Polat (2006) çalışmasında Antandros'a ilişkin kavramsal bir değerlendirme yapmış, Polat ve Polat (2007) Antandros Nekropol alanını, Polat (2008) ise Antandros Nekropolü'ndeki ölü gömme geleneklerini ele almıştır. Polat vd. (2009) çalışmalarında Antandros'ta yapılan kazı ve restorasyon çalışmaları başta olmak üzere, 2001 yılından bu yana sürdürülen Yamaç Ev ve Nekropol alanları ve 2006 yılında başlayan ve devam eden Dereboyu I/II açmaları hakkında bilgi vermiştir. Yağız (2009) tarafından Antandros Nekropolisi Hellenistik dönem mezar tiplerini incelenmiştir. Polat (2012a) çalışmasında Antandros'u değerlendirirken, Polat (2012b) Antandros'u ve İda'nın mitolojik değerlerinin ele almıştır. Polat ve Polat (2013) çalışmalarında Antandros bağlamında İda'nın mitolojik kültürel değerlerini ve turizmi değerlendirmiştir. Kaplan vd. (2017) Antandros Antik Kenti'nde bulunan Roma Villası'nın cam mozaik işlerinin malzeme özelliklerini incelemiştir. Polat ve Çokoğullu (2017) tarafından yapılan çalışmada Antandros'ta yer alan Roma Villası'nın "portico" ile "triclinium" mozaik tabanları konu alınmıştır.

Antik kentler, kazı alanlarıyla ön plana çıkmalarının yanı sıra kültür turizmine önemli katkıları bulunan önemli turizm çekiciliklerinden biri olarak da anılmaktadır. İlgili alanyazında, Pisidia Antiocheia Antik Kenti'ni turizm potansiyeli (Kuter ve Erdoğan, 2006), Efes Ören Yeri'ni sürdürülebilir kültür turizmi (Eser vd., 2010), Petra Antik Kenti'ni sürdürülebilir turizm (Mustafa ve Abu Tayeh, 2011), Machu Picchu Antik Kenti'ni sürdürülebilir turizm (Larson ve Poudyal, 2012), Aizanoi Antik Kenti'ni turizm potansiyelinin artırılması (Olgun ve Yılmaz, 2014),

Pompeipolis Antik Kenti'ni sürdürülebilir turizm potansiyeli (Cetin, 2015), Olba Antik Kenti'ni kültür turizmindeki önemi (Şengül, 2017), Milias (Milyos), Sia ve Kremna antik kentlerini turizm potansiyeli ve turizm amaçlı kullanımı (İnanır, 2019), Şuayb ve Dara Antik Kentlerini ülke turizmine kazandırılması (Subaşı Direk, 2019) ve Pingyao Antik Kenti'ni kültürel miras turizmi (Weng vd., 2019) bağlamında değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır.

YÖNTEM

Kazdağı eteklerinde yer alan Antandros Antik Kenti, kültür turizmi kapsamında daha çok ziyaret edilmesi gereken bir kültür varlığıdır. Önemli bir Troas kenti olan ve konum olarak stratejik bir önemi bulunan kentin, kültür turizmi kapsamında çevresinde yer alan antik yerleşim yerlerine göre yeterince ziyaret edilmediği bilinmektedir (Saka, 2017). Bu doğrultuda, araştırmanın amacı Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılmasında paydaş görüşlerinin değerlendirilmesidir. Bu amaç kapsamında, çalışmada nitel araştırma yöntemi desenlerinden biri olan durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Bu desen, sosyal araştırmalarda kullanılan araştırma stratejilerden biridir. Bu desenin kullanıldığı araştırmalarda "nasıl" ve "neden" gibi sorulardan yola çıkılmaktadır (Yin, 2003:1).

Çalışma Grubu

Araştırmada, belirlenen problem ve araştırma soruları doğrultusunda kapsamlı bilgi ve deneyime sahip kişilerden veri edebilmek amacıyla amaçlı örnekleme metodu kullanılmıştır. Çalışma grubunu dokuz katılımcı oluşturmaktadır. Tablo 1'de katılımcılara ve görüşmelere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Çalışma grubuna katılanlar arasında iki turist rehberi, Çanakkale Bölgesel Turist Rehberi Odası'ndan bir temsilci, TÜRSAB Bölge Başkanlığı'ndan bir temsilci, yerel halktan bir temsilci, Altınoluk Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve Yaşatma Derneği'nden bir temsilci, Edremit Belediye'sinden bir temsilci, Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden bir temsilci ve Antandros Kenti kazı ekibinden bir temsilci bulunmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

<i>Katılımcı</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Yaş</i>	<i>Meslek</i>	<i>Görüşme Tarihi</i>
<i>K1</i>	E	52	Turist Rehberi	16.04.2019
<i>K2</i>	E	43	STK Temsilcisi	16.04.2019
<i>K3</i>	E	35	Turist Rehberi	16.04.2019
<i>K4</i>	E	72	Pansiyon İşletmecisi/Yerel Yazar	16.04.2019
<i>K5</i>	K	56	STK Temsilcisi	16.04.2019
<i>K6</i>	E	38	Sosyolog	21.04.2019
<i>K7</i>	E	64	Memur	21.04.2019
<i>K8</i>	E	58	Akademisyen	18.04.2019
<i>K9</i>	E	54	Turist Rehberi	16.04.2019

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın problemi, Antandros Antik Kenti'nin turizme nasıl kazandırılacağına anlaşılmasıdır. Bu amaçla, temel araştırma sorusu Antandros Antik Kenti'nin gelişiminde ve tanıtımında önemli rolleri bulunan paydaşların kentin turizme kazandırılmasına yönelik düşüncelerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu kapsamda araştırmanın alt soruları ise şunlardır:

Antandros Antik Kenti'nin mevcut durumu nasıldır? Ziyaretçi profili kimlerden oluşur? Paydaşların kentle ilgili yürüttüğü faaliyetler nelerdir? Turizme nasıl kazandırılabilir? Turizmin sağlayacağı faydalar nelerdir? Tanıtımı yeterli midir? Daha iyi nasıl tanıtılabilir? Kentin geleceği hakkında paydaş görüşleri nelerdir?

Araştırmanın verilerini elde etmek amacıyla yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Veriler yüz yüze ve telefon ile görüşme yapılarak 16-21 Nisan 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Katılımcılardan ses kaydı için izin istenmiştir. Ayrıca, görüşme sırasında notlar alınmıştır. Çalışma kapsamında dokuz form elde edilmiş ve değerlendirmeye alınmıştır. Oluşturulan yarı yapılandırılmış soru formunda paydaşlara cinsiyet, yaş ve meslek gibi demografik soruların yanı sıra aşağıda yer alan açık uçlu sorulara da yer verilmiştir.

- 1- Antandros Antik Kenti hakkında bilgi verir misiniz?
  - Kazılar ne zaman başladı?
  - Ziyaretçi profili nedir?
  - Kentle ilgili yeni gelişmeler nelerdir?
- 2- Turizme kazandırılması konusunda ne tür faaliyetler yürütüyorsunuz?
  - Kentin bölgedeki turizm faaliyetlerini artıracığına inanıyor musunuz? (Sosyal, ekonomik, çevresel katkı) Neden?
  - Turizme kazandırmak adına başka neler yapılabilir?
- 3- Yapılan tanıtımı yeterli buluyor musunuz? Neden?
  - Tanıtım için başka neler yapılmalı?
- 4- Kentin geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Verilerin Analizi

Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılmasında paydaş görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada veriler, betimsel analiz kullanılarak incelenmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmaktadır. Betimsel analiz dört aşamada ("Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma", "tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi", "bulguların tanımlanması" ve "bulguların yorumlanması") gerçekleştirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:240). Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular ana kategoriler olarak belirlenmiştir. Elde edilen cevaplardan oluşturulan kodlar kategoriler altına yerleştirilmiş, böylelikle kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra bu kategoriler, ana kategorilerin altına yerleştirilmiştir. Üç yazar tarafından gözden geçirilen kodlamalar yeniden düzenlenerek son hali verilmiştir. Ana kategoriler, alt kategoriler ve kodlar, katılımcı numaraları ile birlikte tablo şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular, doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Çalışmada inandırıcılığın desteklenebilmesi amacıyla farklı çalışmalarda da (Yılmaz, 2017; Yılmaz ve Özdemir, 2017; Arman vd., 2018; Yılmaz vd., 2018; Erdem vd., 2018) başvurulan şu metotlara başvurulmuştur: Veriler araştırmacılar tarafından bizzat toplanmıştır (Kozak, 2014), araştırmanın aşamaları ayrıntılı olarak aktarılmıştır (Elo vd., 2014), kodlamalar en az 2 araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir (Hall ve Valentin, 2005), önemli ve gerekli olduğu düşünülen yerlerde katılımcıların belirttiği ifadeler doğrudan aktarılmıştır (Hsieh ve Shannon, 2005), kodlamalar tartışılmış ve üzerinde uzlaşılan kodlar kullanılmıştır (Graneheim ve Lundman, 2004).

BULGULAR

Araştırmaya katılan paydaşlara Antandros Kenti'nin tarihçesi, kazıları ve ziyaretçi profili ile ilgili sorular yöneltilmiş, çalışma grubunda yer alan paydaşların bu sorulara kapsamlı cevaplar verdikleri gözlemlenmiştir. Kentin tarihçesine ve kazılarına ilgili alanyazında değinilmiştir. Kentin ziyaretçi profilinin ilişkin paydaş görüşleri şu şekilde yer almaktadır: “Çok fazla kişinin geleceğini zannetmiyorum. Gelse gelse **arkeoloji bölümü öğrencileri** geliyor.” (K3); “Ziyaretçiler inanılmaz derece körfeze belki uğramayan yabancı turistler de var. **Yerli turistlerimiz** geliyor....Özellikle kamu kurumları okullar ya da oteller yönlendiriyor gruplar. Geçtiğimiz günlerde yine körfezdeki önemli bir otelin bir ...vardı gazetecileri getirmişlerdi onları biz gezdirdik anlattık sunum yaptık” (K4); “Henüz kapalı, **özel gruplar** geziyor.” (K9); “Daha çok profil olarak baktığımızda **çevre okullar** geliyor. Özellikler de yazın tabii ki de buraya tatil amaçlı gelen ciddi anlamda bir yerleşim potansiyelimiz var.” (K8). Katılımcıların verdikleri cevaplardan yola çıkılarak antik kenti ziyaret eden turist profilinin oldukça kısıtlı olduğu anlaşılabilmektedir. Genellikle yerli ve küçük grupların kenti ziyaret etmeyi tercih ettikleri söylenebilmektedir.

Tablo 2’de araştırmanın çalışma grubunu oluşturan paydaşların kentin güçlü yönüne ilişkin görüşlerine değinilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde ilk ana kategori altında “coğrafi konum”, “paydaş iş birlikleri” ve “tarihi ve kültürel zenginliği” olmak üzere üç alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda paydaşların özellikle kentin Çanakkale-Bergama tur güzergahı üzerinde yer alması, bir derneğin olması ve yerel yönetim tarafından destek verilmesi unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Kentin güçlü yönlerine ilişkin görüşler paydaşlar tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: “**Yapılan bütün etkinliklerde Antandros ziyareti** koydu. Dolayısıyla bu diğer belediyelere ve kamu kurumlarına da yansdı. Biz onları seve seve gezdirdik ve her giden yanında Antandros’a ait bir anıyla gitti.” (K5); “Her sene Meclisten belli bir ödenek çıkarıyoruz. O ödenek kapsamında kazıların işçi paralarını ödüyoruz. Kazı ekibine kalacak yeri, konaklama, yeme içme aynı ihtiyaçları, lojistik destekleri ulaşımı vs. hepsi **belediye tarafından karşılanıyor.**” (K6); “Tabii Antandros’ta kazılan yerler **çeşitli kültürlerle** ait. Öncelikle orda bunu da nerden biliyoruz çok önemli bir mezarlık alanı kazıldı Antandros’ta yani özel zengin villasının dışında ... O mezarlık alanda çıkan buluntular bize **oradaki yerleşimin kesintisiz tarihini veriyor** mesela.” (K4). Katılımcıların ifadelerinden hareketle, kentin bir derneğin olması, derneğin çabaları ve düzenlediği etkinlikler genel olarak paydaş iş birliği açısından da önemli görülebilmektedir. Ayrıca kentin stratejik olarak iyi bir konumda olması, kentin ziyaretçi profilini geliştirmede ve ziyaretçi sayılarını arttırmada etken olması son derece etkili olacağı düşünülebilmektedir.

Tablo 2. Kentin Güçlü Yönlerine Yönelik Paydaş Görüşlerine İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımcı
KENTİN GÜÇLÜ YÖNLERİNE YÖNELİK PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ	Coğrafi Konum	Çanakkale-Bergama tur güzergahı üzerinde yer alması	K1, K8
		Kaz Dağlarına yakın olması	K2
	Paydaş İş Birlikleri	Kentin bir derneğin olması	K4, K9
		Yerel yönetimin destek vermesi	K5, K6
		Sivil toplum kuruluşlarının güçlü iş birliği	K5
	Tarihi ve Kültürel Zenginliği	Aeneas Destanı	K2
		Çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapması	K4
		Uluslararası Kültür Rotalarına aday olması	K5
		Aeneas Destanı'nın Avrupalılar tarafından biliniyor olması	K5
		Buluntuların Aeneas Rotası'nın varlığını desteklemesi	K8

Tablo 3'te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan paydaşların kentin zayıf yönüne ilişkin görüşlerine değinilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde ikinci ana kategori altında "bilinç", "bürokratik" ve "tanıtım" olmak üzere üç alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda paydaşların özellikle bölgede çalışan turist rehberlerinin olmaması, ören yeri ilan edilmemesi, kazısı yapılan alanın küçük olması, etrafındaki arazilerin istimlak edilememesi ve pazarlama ve tanıtım sorunu unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Kentin zayıf yönlerine ilişkin görüşler paydaşlar tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: "... Madalyonun arka yüzünü çevirdiğinizde asırlar öncesine giden Aeneas Destanı var... Avrupa'nın kökeni bu bölgeye dayanıyor. Eğer Antandros'tan Aeneas'tan mitolojiden bahsetmezseniz Antik Çağ ile şu anki çağı birbirine bağlayamazsınız. Bağlayamadığınız için de bir kurgu bir hikâyeye yaratamazsınız. Yaratamayınca da bölgeyi tanıtamazsınız. **Bunu tanıtacak kişilerin ehli insanlar olması gerekir.** Bunu anlatacak olan en önemli isim **profesyonel turist rehberleridir** ve belgeli seyahat acentalarıdır." (K2); "Bu **bilinçte sorunumuz olduğu için** de bölge turizmi yıllar önce Avrupalıya hitap ederken şimdi geri dönmüş, ileri gitmemiş. Sorun burada." (K2). Katılımcı görüşleri göz önünde bulundurularak özellikle ören yeri ilan edilmemiş olmasının kente ziyaretleri oldukça fazla etkilediği ifade edilebilmektedir. Arazi kamulaştırılmasının yapılmaması ve bu durumun kazı alanını etkilemesi kenti olumsuz yönde etkilemekte ziyaret için daha fazla alanın görülmesinin önünde bir engel olarak durmasına sebep olabilmektedir.

Tablo 3. Kentin Zayıf Yönlerine Yönelik Paydaş Görüşleri

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımcı
KENTİN ZAYIF YÖNLERİNE YÖNELİK PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ	Bilinç	Değerinin yeterince anlaşılması	K2
		Bölgenin turizm kimliğinin olmaması	K2
		Bölgede çalışan turist rehberlerinin olmaması	K2, K4
		Turizm bilincinin eksik olması	K2
	Bürokratik	Ören yeri ilan edilmemesi	K2, K4, K8
		Kazısı yapılan alanın küçük olması	K3, K4
		Etrafındaki arazilerin istimlak edilememesi	K4, K5
	Tanıtım	Turist rehberlerinin yönlendirilmemesi	K2
		Sahip olduğu hikâyenin yeterince kullanılmaması	K2
		Kaz Dağları Milli Parkı'nın daha ön planda olması	K2
		Pazarlama ve tanıtım sorunu	K6, K7

Tablo 4'te paydaşların kente ilişkin faaliyetlerine yer verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde üçüncü ana kategori altında "kazı faaliyetleri" ve "tanıtım faaliyetleri" olmak üzere iki alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda paydaşların özellikle üç alanda kazı çalışmalarının devam etmesi, yerel yönetimler ve dernek tarafından çalıştay düzenlenmesi, arazi kamulaştırılmasının devam etmesi, gelen ziyaretçilere kılavuzluk etme ve dernek binasında sunum yapma unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Kente ilişkin paydaş faaliyetlerine yönelik görüşler şu şekilde ifade edilmiştir: "Kazılar bir Roma villası var 3 sektörde devam ediyor. Bir nekropol var bir de sur bölgesi var." (K5). Katılımcıların paydaş faaliyetlerine ilişkin ifadelerinden hareketle, kazı faaliyetlerinin büyük bir özveri ile uzun zamandır devam ettiği, tanıtım faaliyetlerinde kurumlar arası iletişimin güçlü olduğu ancak her ne kadar tanıtım için çaba gösterilse de yeterli olmadığı ifade edilebilmektedir. Kazı ve tanıtım anlamında somut çabaların varlığının kenti turizme kazandırılması noktasında ileriye taşıyabileceği söylenebilmektedir.

Tablo 4. Kente İlişkin Paydaş Faaliyetleri

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımcı
KENTE İLİŞKİN PAYDAŞ FAALİYETLERİ	Kazı Faaliyetleri	Arazi kamulaştırılmasının devam etmesi	K3, K8
		Kazı ekibinin ve derneğin kent için çabası	K4
		Sistemli kazıların 19 yıldır devam etmesi	K8
		Güney yönünde 8 dükkânın açığa çıkarılması	K8
		Üç alanda kazı çalışmalarının devam etmesi	K4, K5, K8
		Bekçi maaşlarının ödenmesi	K4
	Tanıtım Faaliyetleri	Sosyal medyadan bilgi paylaşılması	K1
		Gelen ziyaretçilere kılavuzluk etme	K4, K8
		Dernek binasında sunum yapma	K4, K8
		Kurumlarla iletişimin güçlü olması	K5
		Yerel yönetimler ve dernek tarafından çalıştay düzenlenmesi	K5, K6, K8
		Konferans düzenlenmesi	K7
		Broşür hazırlanması	K7
		Mozaiklere ilişkin CD hazırlanması	K7

Tablo 5'te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan paydaşların kentin kültür turizmine kazandırılmasına yönelik görüşlerine değinilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde dördüncü ana kategori altında "altyapı önerileri", "bürokratik öneriler", "paydaş iş birliği", "tanıtım önerileri", "turist rehberlerine yönelik düzenlemeler" ve "ziyaretçi yönetimi" olmak üzere altı alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda paydaşların özellikle ören yeri statüsüne en kısa zamanda kavuşturulması, seyahat acentaları ve tur operatörleri ile görüşülmesi ve fuarlarda tanıtımının yapılması unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Kentin kültür turizmine kazandırılmasına yönelik görüşler şu şekilde ifade edilmiştir: "Turizme şu anda ufak ufak hizmet veriyor ama yapılacak en önemli şey oranın ören yeri statüsüne kavuşturulması. **Ören yeri statüsüne kavuşturulursa o zaman resmen aynı Troya'yı ziyaret eder gibi Asos'u ziyaret eder gibi Antandros'a otobüs otobüs insan getirebilirsiniz.**" (K4); "Mesela hediyelik eşyalarla ilgili bir girişimiz oldu. Halk eğitim merkezleriyle birlikte işte Antandros'un mozaiklerini hediyelik eşyalara yansıttık. İnsanların bunları yapıp para kazanmalarını sağlamak istiyoruz. **Para kazansınlar ki Antandros'u daha fazla korusunlar tanısınlar sahip çıksınlar.**" (K5); "Rehberlerin ve acentaların oraya çekilebilmesi için Çanakkale'den kalkan veya Bergama'dan kalkanlar Edremit dolaylarında ihtiyaç molası verilmektedir. **Bu molanın Antandros'ta verilmesi sağlanmalıdır.** Çay-kahve ve lavaboyla. Bu nedenle ilgi yavaş yavaş artar." (K1); "Ufak tefek bazı araçlar da pilot olarak orda durabilir. Ufak geziler yapılabilir. Böyle yavaş yavaş başlayabilir. Birden olacak şeyler değil. Küçük bir alan. En fazla orası 2-3 otobüs alabilir. Daha fazla alamaz. **Eş zamanlı bunun planlanması koordinasyonu da son derece belki rezervasyon sistemiyle yapılabilir.**" (K3); "...insanlara önce burayı tanıtıyoruz. **Tanımaları ve orayla bir bağlantı kurmaları ki sahip çıksınlar.**" (K5). Katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak kentin turizme kazandırılması noktasında istekli ve iş birliğine hazır oldukları söylenebilmektedir. Bu konuda sunulan öneri alanlarının fazla olması da bu görüşü destekler niteliktedir.

Tablo 6'da araştırmanın çalışma grubunu oluşturan paydaşların kentin tanıtımına yönelik görüşlerine değinilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde beşinci ana kategori altında "tanıtıma ilişkin öneriler" ve "tanıtım konusundaki eksiklikler" iki alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda paydaşların özellikle kentin hikayesi ve derneğin ve kazı ekibinin çabalarının bulunması unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir.

Tablo 5. Kentin Kültür Turizmine Kazandırılmasında Paydaş Görüşlerine İlişkin Bulgular

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımcı
KENTİN KÜLTÜR TURİZMINE KAZANDIRILMASINDA PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ	Altyapı Önerileri	Altyapı çalışmasının tamamlanması (alt geçit veya üst geçit)	K3
		Kafe, müze, sergi açılması	K4
		Ziyaret yollarının yapılması	K5
		Mola noktası haline gelmesi	K1
	Bürokratik Öneriler	Ören yeri statüsüne en kısa zamanda kavuşturulması	K4, K7, K8, K9
		Alanın korunmasının devlet tarafından sağlanması	K5
		Alan başkanlığı statüsünün getirilmesi	K5
		Kazı çalışmalarının hızlandırılması	K7
	Paydaş İş Birliği	Devlet politikasına dönüştürülmesi gerekliliği	K8
		Seyahat acentaları ve tur operatörleri ile görüşülmesi	K1, K7, K9
		Paydaşlar arası iş birliğinin olmasının gerekliliği	K5
	Tanıtım Önerileri	Yerel halk ile iş birliği	K5
		TÜRSAB heyetinin kazı alanına davet edilip tanıtılması	K2
		Kentle ilgili kitap/kitapçık hazırlanması	K3
		Fuarlarda tanıtımının yapılması	K3, K7
		İnsanlara tanıtılması	K5
		Sosyal medyada tanıtılması	K7
		Guidebook'ta yer alması	K9
		Yerel bazdan çıkıp ulusal ve uluslararası bazda değerlendirilmesi	K8
	Turist Rehberlerine Yönelik Düzenlemeler	En büyük reklamın insanların memnun kalmasının sağlanması	K8
		Çevre illerdeki rehber odalarına tanıtım yapılması	K1
		Bölgedeki çalışma kartına sahip olan rehberlerin sayısının artırılması	K2
		Turist rehberlerine seminer düzenlenmesi	K3
	Ziyaretçi Yönetimi	Alanda yabancı dil bilen rehber bulundurulması	K4
		Rezervasyon sistemi ile turist kabul etmesi	K3
		Ücretli giriş sistemine geçilmesi	K9

Kentin tanıtımına yönelik paydaş görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir: “Örneğin Antandros Yarı Maratonu, Antandros Bisiklet Festivali, Antandros Çay Festivali veya işte Antandros Zeytin Üreticileri Çalışmaları Festivali, Konseri ve böylelikle isminin duyulması gerektiğini düşünüyorum ve özellikle ulusal fuarlarda önce ve uluslararası fuarlarda **isminin zikredilip bilinir hale gelmesi gerektiğini düşünüyorum.**” (K2); “Aeneas Deniz Kültür Rotasıyla... Çünkü hikayesi olması lazım Antandros’un...açılmış ve terkedilmiş bir sürü yer var. Muhakkak hikayesinin olması lazım. Ana teması o yani.” (K3). Katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak kentin tanıtım konusunda oldukça eksik yanlarının olduğu söylenebilmektedir. Kentin sahip olduğu avantajların tanıtım unsuru olarak kullanılması, kentin bilinirliğini arttırmada oldukça güçlü bir etken olabileceği ifade edilebilmektedir.

Tablo 6. Kentin Tanıtımına İlişkin Paydaş Görüşleri

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımcı
KENTİN TANITIMINA İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ	Tanıtıma İlişkin Öneriler	Kentin uluslararası bir konferansla tanıtılması	K8
		Kentin Hikayesi	K2, K3, K8
		Etkinliklere Antandros isminin verilmesi	K2
		Aeneas Deniz Kültür Rotası	K3
		2020 Antandros Yılı ilan edilmesi	K5
	Tanıtım Konusundaki Eksiklikler	Sadece yöresel bazda tanıtılması	K1
		Yeterli hizmet verilememesi	K4
		Broşürlerin yetersiz kalması	K5
		Derneğin ve kazı ekibinin çabalarının bulunması	K4, K8

Tablo 7’de araştırmanın çalışma grubunu oluşturan paydaşların kentin geleceğine yönelik görüşlerine değinilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde altıncı ana kategori altında “altyapı gereklilikleri” ve “bölge turizmine sağlayacağı katkı”, “bürokratik gereklilikler” ve “tanıtım planları” dört alt kategori oluşturulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda paydaşların özellikle bölgede turizm hareketlerine katkı sağlaması, temsili Aeneas gemisinin inşa edilmesi, kazı alanının genişletilmesi ve Aeneas Rotası’nın tescillenmesi unsurlarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Kentin tanıtımına yönelik paydaş görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir: “Halk bilinçlenip oradan gelir elde etmeye başlarsa Antandros nedeniyle gelecek turistlerin bırakacağı katma değer burada anlaşıldığı takdirde halkın da Antandros’u sahipleneceğini düşünüyorum. Bu yönde de çalışmalarımız var.” (K8); “Kesinlikle olur çünkü o zaman bizden doğrudan Troya’ya giden otobüsler bizde durak yaparlar. O zaman durak yapmak demek alışveriş yapmak, yemek yemek, oralarda konaklamak hepsi birbirine zincirleme bağlı.” (K4); “Bu bütün Avrupa tarafından bilinen bir efsane bu nedenle biz bu efsaneyi tanıtım yüzü olarak kullanmaya başladık ve bunun tanıtımına yönelik hem Avrupa Birliği projesi hazırladık hem de hala çalışmaları devam eden bu gezi rotasının denizdeki bu rotanın Avrupa Kültür Rotası olarak tescillenmesi için de aday durumda ve bu konseptte çeşitli farklı yan projelerimiz de var.” (K8); “Antandros’ta akşam Aeneas’ın buradan yola çıkışını temsil eden antik giysilerle vesaireyle Antik organizasyonlarla ya da danslarla gösterilerle vesaire. Bunu bir panayıra dönüştürmeyi hedefliyoruz ki bunun da ciddi anlamda bir ses getireceğini...Bunun yanı sıra antik yemeklerde bir gastronomi turizmi de sağlama gibi bir hedefimiz var. Yani hedefler büyük. Bu konuda yapılacak hem uluslararası düzeyde bir tanıtım hem de yerel düzeyde hareketlendirecek bir cazibe merkezi olacağını düşünüyorum.” (K8). Katılımcıların kentin geleceğine ilişkin görüşlerinden hareketle, kentin bölgedeki turizm hareketlerini arttıracığı ve daha bilinir, tanınır hale geleceği söylenebilmektedir. Kente ilişkin altyapı ve bürokratik gereklilikler tamamlandığında, stratejik konumu da göz önüne alınarak daha dikkat çekici bir turistik çekim merkezi olacağı düşünülebilmektedir. Kentin süreçleri tamamlandığında bölgedeki turizm faaliyetlerini arttıracığı, böylelikle bölgeye fayda sağlayacağı, bu fayda sayesinde de kentin korunup yaşatılacağı ifade edilebilmektedir.

Tablo 7. Kentin Geleceğine İlişkin Paydaş Görüşleri

Ana Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Katılımcı
KENTİN GELECEĞİNE İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ	Altyapı Gereklilikleri	Kent girişinde düzenlemelerin yapılması	K5
		Hediyelik eşya dükkanları yapılması	K5
		Kiosk eklenmesi	K5
		Kazı alanı girişinde 7 metrelik bir Aeneas heykeli yapılması	K5
		Temsili Aeneas gemisinin inşa edilmesi	K5, K9
		Nekropol yolunu aslına göre canlandırılması	K8
		Kent buluntularının yerinde teşhir edilmesi	K8
		Ses ve koku efektleri yardımıyla kremasyonun canlandırılması	K8
		Roma villasının antik eşyalar eklenerek canlandırılması	K8
	Bölge Turizmine Sağlayacağı Katkı	Bölgede turizm hareketlerine katkı sağlaması	K4, K5, K6, K7
		Yerel halkın bilinçlendirilmesi	K8
		Daha popüler hale geleceği düşüncesi	K9
	Bürokratik Gereklilikler	Kazı alanının genişletilmesi	K4, K8
		Devlet desteğine bağlı olması	K4
		Tüm kamulaştırma işleminin tamamlanması	K5
		Ören yeri olarak kabul edilmesi	K7
	Tanıtım Planları	Web sitesinin İngilizce ve İtalyanca olmasına yönelik çalışmalar	K5
		Aeneas Rotası'nın tescillenmesi	K5, K8
		Aeneas'ın uğradığı limanlarda etkinlik düzenlenmesi	K5
		Aeneas Festivali'nin düzenlenmesi	K8

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Uluslararası turizm faaliyetlerinde dinlenme ve eğlenmenin yanı sıra kültür, tarih ve inanç sistemlerini tanıma merakı da artmaktadır. Kültüre ilişkin değerleri korumak ve yaşatmak adına sürdürülebilir bir anlayışı benimseyen kültür turizmi, yoğun ilgi gören bir turizm çeşidi görülmektedir (Çelik Uğuz, 2011:340). İlyada, Odyssea ve Aeneis gibi kaynaklardan İda Dağı'nın önemli mitoslara ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır. Troya ve Assos gibi mitolojik ve kültürel zenginliği destekleyen antik kentlere Antandros da eşlik etmektedir. Troas bölgesinin önemli kentlerinden olan Antandros, Roma villası ve nekropol alanı ile turizm potansiyeli oluşturmaya başlamasına rağmen, bu potansiyeli henüz kullanamamıştır (Polat, 2012b:191). Bir bölgenin kültürel mirasını korunmak için kültür turizmi bakımından uygulanabilecek projelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir (Saka, 2017:46). Antandros kazı ekibi tarafından bir tanıtım kampanyası yürütülmektedir. Roma İmparatorluğu'nun efsanevi kurucusu olarak bilinen Aeneas tanıtımın yüzü olmuştur (Polat ve Polat, 2013:570).

Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılmasında paydaş görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada, "Kentin Güçlü Yönlerine Yönelik Paydaş Görüşleri", "Kentin Zayıf Yönlerine Yönelik Paydaş Görüşleri", "Kente İlişkin Paydaş Faaliyetleri", "Kentin Kültür Turizmine Kazandırılmasında Paydaş Görüşleri", "Kentin Tanıtımına İlişkin Paydaş Görüşleri" ve "Kentin Geleceğine İlişkin Paydaş Görüşleri" olmak üzere altı ana kategori geliştirilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında altı ana kategori ve on altı alt

kategoride en sık tekrar edilen temaları, “ören yeri ilan edilmemesi”, “üç alanda kazı çalışmalarının devam etmesi”, “yerel yönetimler ve dernek tarafından çalıştay düzenlenmesi”, “ören yeri statüsüne en kısa zamanda kavuşturulması” “seyahat acentaları ve tur operatörleri ile görüşülmesi”, “kentnin hikayesi” ve “bölgede turizm hareketlerine katkı sağlaması” oluşturmaktadır.

Antandros Antik Kenti'nin önemli bir tur güzergahında ve stratejik bir noktada olması, kentin bir derneğe sahip olması ve yerel yönetim tarafından desteklenmesi kenti güçlü kılan yönlerini oluşturmaktadır. Kent derneği, yerel yönetim ve kazı ekibinin çalışmaları ve çabaları kenti olumlu yönde etkilerken, kentin ören yeri ilan edilmemesi, arazi kamulaştırılmasının devam etmesi, kazı alanın küçük olması kenti olumsuz yönde etkilemektedir. Kent ziyaretlerinin sınırlı olması, kentin pazarlama ve tanıtım sorunları olduğuna işaret etmektedir. Özellikle tanıtım eksikliği konusu birden fazla kategoride yer almakta, paydaşlar tarafından sıklıkla tekrarlanmaktadır. Bu bağlamda kent ile ilgili paydaşların ortak görüşünün kentin tanıtım eksikliğinin olduğu söylenebilmektedir. Tanıtım konusunda vurgulanan noktalar kente ilişkin hikayenin vurgulanması ve Aeneas rotasının tescillenmesidir. Antandros Antik Kenti'nin gelecekte bölgenin turizm faaliyetlerine katkı sağlayacağı paydaşlar tarafından önemle vurgulanmaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgular ışığında paydaşların Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılmasına yönelik görüşleri ve önerilerinde özellikle vurgulanan noktalar, altyapı olanaklarının geliştirilmesi, ören yeri statüsü kazandırılması gerekliliği, paydaşların iş birliği ile hareket etmesi, tanıtımının yapılması ve bu bağlamda kentin hikayesinin ve kahraman Aeneas'ın ön plana çıkarılması, turist rehberlerinin ve seyahat acentalarının kente çekilmesi ve ziyaretçi yönetiminin sağlanmasıdır. Çalışma kapsamında paydaşların değindiği görüş ve öneriler doğrultusunda Antandros Antik Kenti'nin kültür turizmine kazandırılması bağlamında birtakım öneriler sunulmuştur:

- Ekonomik kalkınma ve yaşam standartlarının yükselmesi, turizmin getirdiği altyapı ve üstyapı faaliyetlerinden yararlanma gibi imkanlar göz önünde bulundurulduğunda, yerel halkın hem mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması hem de elde edilecek fayda noktasında kültürel varlıklara, ören yerlerine, sit alanlarına, arkeolojik kalıntılara ve antik kentlere sahip çıkmaları gerekmektedir. Ancak yerel halkın bu konuda bilinçlendirilmesi de son derece önemlidir. İlgili paydaşların yerel halkın katılımını sağlaması, bu konuda çeşitli eğitim, toplantı, festival vb. etkinlikler ile antik kentin turizme kazandırılmasının önemine vurgu yapmalıdır.
- Kentin kazı ekibi, kent derneği ve yerel yönetimler birlikte işbirliği içinde çalışarak kent geleceğini yerel bazda kalmaktan kurtarabilir, ulusal hatta uluslararası bazda değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Bunun gerçekleşmesinde kentin ören yeri statüsü kazanması önem taşımaktadır. İlgili kurum ve kuruluşların bu konuda destek vermesi gerekmektedir.
- Kentin sahip olduğu konum birçok tur programı dahilinde ziyaret edilebilecek noktadadır. Ancak tur programı düzenleyen seyahat acentalarının kenti görmesi sağlanmalı, seyahat acentası temsilcilerine kenti gezdirilerek ve bölgede keşif yapmaları konusunda fırsatlar yaratılmalıdır. Yalnızca Balıkesir bölgesindeki seyahat acentaları değil, İstanbul, İzmir, Bursa ve Çanakkale bölgesinde faaliyet gösteren seyahat acentalarının da bölgeye getirilerek kentin turizm potansiyelini görmeleri sağlanmalıdır.
- Ülkenin, bölgenin, ulusal ve yerel tüm değerlerin bilinmesini, farkındalığının artırılmasını sağlayan, ziyaretçilerin tur deneyimlerini zenginleştiren turist rehberlerine bu noktada önemli görevler düşmektedir. Kentin Troya Antik Kenti ile bağlantısı, Roma

İmparatorluğu'nun temellerini atan bir kahramana ev sahipliği yapmasından, İda Dağı'nda yer alan villa ve nekropol alanlarına kadar eşsiz yorumlarıyla anlatım yapan ve ziyaretçilere o anda yaşıyormuş hissi veren turist rehberleri kentin hikayesini en iyi şekilde yansıtmalıdır.

- Kentin sahip olduğu hikaye onu değerli kılmaktadır. Hikaye, dikkat çekmede, farkındalık yaratmada ve gezip görme isteği yaratmada stratejik değerlerden biridir. Kahraman Aeneas'ın Troya'dan Roma İmparatorluğu'na ulaşan hikayesinin önemli satırbaşlarından biri olan Antandros'un önemi, gizemi ve değeri kendi içinde saklıdır. Sıklıkla dile getirilen tanıtım konusunda kentin hikayesi baş kahraman olmalı, böylelikle yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde yankı uyandırılmalıdır.
- Kazı ekibi, dernek ve yerel yönetim çeşitli tanıtım faaliyetleri kapsamında etkinlik, çalıştay ve toplantılar düzenlemektedir. Bu çabalara yerel halk, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve ilgili Bakanlık da ortak olmalı, kentin kültür turizmine kazandırılmasında tüm halkaların birleşerek bir zincir oluşturduğu unutulmamalıdır.

Antandros Antik Kenti'nin mevcut durumunun ortaya konulması ve kentin kültür turizmine kazandırılmasında paydaşların fikir, görüş ve önerilerinin alınması bakımından çalışmanın önem arz ettiği ve mevcut alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın belirli aralıklarla tekrarlanması kamuoyu ve ilgili birimlerin dikkatin çekilmesi noktasında faydalı olacağı, gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutacağı ve araştırmacılara ve okuyuculara kente ilişkin bilgi sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Arman, A., Erdem, Ö., and Ören, T. Ş. (2018). Investigation of Academic Staff in Gastronomy in Terms of Their Satisfaction Level and Adverse Experience, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(4): 644-661.

Atasoy, F., İnceöz, S. ve Öztürk, İ. (2018). Kırsal Turizm Kapsamında Gerçekleştirilen Kültür Turizmi: Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası Örneği, *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 2(1): 06-14.

Besculides, A., Lee, M. E., and McCormick, P. J. (2002). Residents' Perceptions of the Cultural Benefits of Tourism, *Annals of Tourism Research*, 29(2): 303-319.

Buonincontri, P., Marasco, A., and Ramkissoon, H. (2017). Visitors' Experience, Place Attachment and Sustainable Behaviour at Cultural Heritage Sites: A Conceptual Framework, *Sustainability*, 9(7): 1-19.

Çelik Uğuz, S. (2011). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli, *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24): 332-353.

Çelik Uğuz, S. ve Sağlam, H. S. (2014). Kültürel Miras Kapsamında Tarihi Hamamların Yenilenerek Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımı: Burhaniye Örneği, *Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi 04-05 Nisan 2014. Kuşadası, Aydın. ss. 805-817.

Cetin, M. (2015). Evaluation of The Sustainable Tourism Potential of a Protected Area for Landscape Planning: A Case Study of The Ancient City of Pompeipolis in Kastamonu, *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 22(6): 490-495.

Dragouni, M., Fouseki, K., and Georgantzis, N. (2017). Community Participation in Heritage Tourism Planning: Is It Too Much To Ask?, *Journal of Sustainable Tourism*, 26(5): 1-23.

- Dünya Turizm Örgütü (The World Tourism Organization [UNWTO]) (2020). Tourism and Culture, [Online] <https://www.unwto.org/tourism-and-culture>, [Erişim Tarihi: 14.02.2020].
- Elo, S., Kaariainen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., and Kyngas, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness, *Sage Open*, 4(1): 1-10.
- Erdem, Ö., Mızrak, M. ve Kemer, A. K. (2018). Yöresel Yemeklerin Bölge Restoranlarında Kullanılma Durumu: Mengen Örneği, *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 44-61.
- Eser, S., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2010). Sürdürülebilir Kültür Turizmi: Efes Örneği, *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2): 27-34.
- Gölbaş, A. ve Atak, O. (2016). Arkeolojik Potansiyelin Kırsal Turizme Kazandırılması: Ortaca Örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47): 1210-1223.
- Graneheim, U. H. and Lundman, B. (2004). Qualitative Content Analysis in Nursing Research: Concepts, Procedures and Measures to Achieve Trustworthiness, *Nurse Education Today*, 24: 105-112.
- Hall, C. M. and Valentin, A. (2005). Tourism Research Methods, (Editor) Ritchie, B., Burns, P. and Palmer, C.: In *Content Analysis* (pp. 191-209) Cambridge: CAB International.
- Hsieh, H. and Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis, *Qualitative Health Research*, 15(9): 1277-1288.
- İnanır, A. (2019). Kültürel Miras Turizmi Kaynakları Bakımından Bucak: Miliyas (Milyos) Sia ve Kremna Antik Kentleri Örneği, *Uluslararası Genç Araştırmacılar Öğrenci Kongresi*, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 28-30 Kasım 2019. Burdur. ss. 1035-1042.
- Kaplan, Z., İpekoğlu, B., and Böke, H. (2017). Physicochemical Properties of Glass Tesserae in Roman Terrace House from Ancient Antandros (Base Glass, Opacifiers And Colorants), *Mediterranean Archaeology and Archaeometry*, 17(1): 141-157.
- Kızılırmak, İ. ve Kurtuldu, H. (2005). Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 100-120.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuter, N. ve Erdoğan, E. (2006). Yalvaç, Pisidia Antiocheia Antik Kenti ve Çevresinin Peyzaj Özellikleri ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi, *Türkiye Ormanlık Dergisi*, 7(1): 111-123.
- Larson, L. R. and Poudyal, N. C. (2012). Developing Sustainable Tourism Through Adaptive Resource Management: A Case Study of Machu Picchu, Peru, *Journal of Sustainable Tourism*, 20(7): 917-938.
- Lusetyowati, T. (2015). Preservation and Conservation Through Cultural Heritage Tourism. Case Study: Musi Riverside Palembang, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 184: 401-406.
- McKercher, B. and Du Cros, H. (2012). *Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*, New York: Routledge.
- Mustafa, M. H. and Abu Tayeh, S. N. (2011). The Impacts of Tourism Development on the Archaeological Site of Petra and Local Communities in Surrounding Villages, *Asian Social Science*, 7(8): 88-96.
- Olgun, R. ve Yılmaz, T. (2014). Aizanoi Antik Kentinin Peyzaj Planlama Kapsamında Korunması ve Turizm Potansiyelinin Arttırılması, *Artium*, 2(2): 122-133.

- Ondimu, K. I. (2002). Cultural tourism in Kenya, *Annals of Tourism Research*, 29(4): 1036-1047.
- Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(10): 1-14.
- Polat, G. (2006). Antandros, *Kazdağları II. Ulusal Sempozyumu Uluslararası Katılımlı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 22-25 Haziran 2006. Çanakkale*. ss. 259-266.
- Polat, G. (2008). Antandros Nekropolü Ölü Gömme Gelenekleri, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Fakültesi Arkeoloji Bölümü Dergisi*, (2): 271-280.
- Polat, G. (2012a). Antandros, (Editör) Çilingiroğlu, A., Mercangöz, Z. ve Polat, G.: *Ege Üniversitesi Arkeoloji Kazıları* içinde (ss. 210-230) İzmir.
- Polat, G. (2012b). İda'nın Mitolojik Kültürel Değerleri ve Antandros, *Kazdağları Ulusal Çalıştayı, Kaz Dağı ve Madra Dağı Belediyeler Birliği 2-3 Haziran 2012. Güre, Edremit, Balıkesir*. ss. 187-192.
- Polat, G. ve Polat, Y. (2007). Antandros Nekropolü 2001-2006 Yılları Ön Raporu, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Arkeoloji Dergisi*, IX: 1-20.
- Polat, G., Polat, Y., Yağız, K. ve Zunal, O. (2009). Antandros 2008 Yılı Kazıları, *31. Kazı Sonuçları Toplantısı 4. Cilt* içinde, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- Polat, Y. and Çokoğullu, S. (2017). The Mosaics of Roman House in Antandros, *Journal of Mosaic Research*, (10): 299-310.
- Polat, Y. ve Polat, G. (2013). Antandros Bağlamında İda'nın Mitolojik-Kültürel Değerleri ve Turizm, (Editör) Öner, E.: *Profesör Doktor İlhan Kayan'a Armağan* içinde (ss. 567-573) İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
- Ritchie, B. W. and Inkari, M. (2006). Host Community Attitudes Toward Tourism and Cultural Tourism Development: The Case of The Lewes District, Southern England, *International Journal of Tourism Research*, 8(1): 27-44.
- Saka, A. (2017). Yeni Bir Kültür Yolu: Aeneas'ın Rotası, *Uluslararası Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 38-47.
- Şengül, F. (2017). Yeni Kültür Turizmi Destinasyonu: Olba Antik Kenti, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 20-28.
- Subaşı Direk Y. (2019). Mimari Açından Şuayb ve Dara Antik Kentlerinin Kırsal ve Kültürel Turizm Özelliklerini Araştırmak, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ek-1 Özel Sayı: 125-152.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü [DÖSİMM], (2020). Müze ve Örenyeri 2019 Yılı Toplam İstatistikleri [Online] <http://www.dosim.gov.tr/muze-istatistikleri> [Erişim Tarihi: 14.02.2020].
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2008). *Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu'nun 30. Yılı Anısına Türkiye Arkeolojisi*, Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- Uslu, A. ve Kiper, T. (2006). Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(3): 305-314.
- Weng, L., He, B. J., Liu, L., Li, C., and Zhang, X. (2019). Sustainability Assessment of Cultural Heritage Tourism: Case Study of Pingyao Ancient City in China, *Sustainability*, 11(5): 1-16.

- Yağız, K. (2009). Antandros Nekropolisi Hellenistik Dönem Mezar Tipleri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2): 136-144.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Genişletilmiş Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, M. (2017). Kültürel Turizm ve Kültürel Mirası Koruma: Diyarbakır Hasan Paşa Hanı Örneği, *Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 8(2): 335-344.
- Yılmaz, G. (2017). Gastronomi ve Turizm İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2): 171-191.
- Yılmaz, G. ve Özdemir, B. (2017). Turizm Destinasyonlarında Restoran Biçimleşmeleri: Kapadokya Bölgesi Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(1): 81-95.
- Yılmaz, G., Erdem, Ö. ve Arman, A. (2018). Şef Adaylarının Niteliklerine İlişkin Mutfak Şeflerinin Görüşleri, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(3): 273-294.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research Design and Methods* (3. Baskı), Thousand Oaks: Sage Publications.